

Van draagplank, via ezekar naar ambulance

Ter gelegenheid van het 160-jarig bestaan van het Sint Elisabeth Hospitaal wijdt de Napa enkele artikelen aan de medische wereld op Curaçao tussen 1816 en circa 1930. Vandaag: de ambulance

Tekst: **Jeannette van Ditzhuijzen**

Een gasthuis speciaal voor arme mensen klinkt mooi, maar zieken uit de buitendistricten moesten eerst nog zien dat ze vervoer naar de stad kregen. En als ze dat al kregen, kon het nog steeds misgaan. Zo kreeg Elisa, slavin van Carel Maurits Gaerste, in 1863 een bewijs van onvermogen zodat ze in het gasthuis kon worden opgenomen. Maar op weg daar naartoe overleed de arme Elisa.

De slavin kwam uit de buurt van Wilibrordus, zo'n 20 kilometer van het gasthuis verwijderd. Ging ze met een ezekar? Of werd ze op een plank gedragen? Geen wonder dat ze is bezweken.

Misschien had ze geluk en werd ze op een 'hamaka' vervoerd: twee draagplanken met daarin een doek voor de zieke. Het vervoer werd begeleid 'door een troep menschen by het dof geluid van enen hoorn en het brommen van enige liederen', zoals meester Van Lier dat in 1881 beschreef. Het blazen op de hoorn, de 'kachu', gebeurde vanwege het speciale ritme waarmee de vier dragers liepen, zodat de patiënt niet zo schudde.

Anna Dake, die onder de zweren zat, kreeg in 1865 een dergelijke begeleiding vanuit Bándabou naar het gasthuis. Dat kostte het gouvernement behalve de aanschaf van de hamaka 20 gulden voor zestien dragers en geleiders.

Ezelambulance

Het vervoer per ezekar was een alternatief, maar in droge jaren bezwaarlijk. De ezels lieten bij bosjes het leven of waren te zwak voor de lange

reis naar het gasthuis. In 1912, toen er dysenterie en scheurbuik heerste, klaagde stadsgeneesheer Ferguson hierover: "Door de zeer groote schaarsheid aan veevoeder verkeert het trekvee van den kleinen man in zulk een staat van verzwakking dat zij er slechts zeer noode toe overgaan hun beesten (en karren) aan anderen te leenen voor het vervoer van zieken naar de stad."

Van dokter Ellis wist hij dat patiënten in het 3e district niet bijtijds naar de stad konden worden overgebracht 'uit gemis aan een vervoermiddel'. Daar-

om stelde hij het gouvernement voor om 'een kar, met veeren, voorzien van een tent' aan te schaffen. Een ambulance dus voor de districtsbewoners, die de overheid 80 gulden kostte.

Nadat in 1910 de eerste auto op het eiland was gearriveerd, stelde een ingezondenbrievenschrijver in 1913 voor om de geneesheer voor de buitendistricten de beschikking te geven over een auto in plaats van een dienstpauze. Daardoor zouden de zieken sneller geholpen kunnen worden. De Surinaamse geneesheer Leckie, die in 1915 op de gouvernementsplantage Pannekoek kwam wonen, nam die woorden ter harte en kocht meteen een auto.

Eerste ziekenauto

Toen in 1915 het wiel van Christoffel Steinmeier Gorsira's auto was afgebroken en de auto gekanteld, nam dokter Zeppenfeldt hem in zijn auto mee voor verdere verzorging. Want er was nog steeds geen ambulance. Gorsira had geluk. In 1918 overleden binnen een week twee zieken op weg naar het ziekenhuis bij gebrek aan snel vervoer. "Hoe jammer, dat wij nog geen ziekenauto rijk zijn", verzuchtte de Amigoe. Het zou nog tot april 1921 duren voordat de bronskleurige ambulance – een Oldsmobile – er kwam.

Aanschaffkosten: 5000 gulden.

Meteen het eerste jaar al, in november, reed de ambulance een dronken vrouw aan. Ze moest met gebroken ribben en een gekraakt sleutelbeen naar het hospitaal worden gebracht. Met dezelfde ambulance die haar had aangereden.

De ziekenauto werd zo veel gebruikt, dat er in 1927 een nieuwe kwam.

De ambulancestandplaats was de quarantaine-inrichting te Mundo Nobo. Althans, dat was de bedoeling. Maar in oktober 1929 beklagde dokter Willem Maal zich er in de krant over, dat de C.P.I.M. (Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij) de ambulance claimde. Als Maal hem 's middags nodig had, kreeg hij te horen dat de ziekenauto bij de Isla bleef tot het spreekuur van de dokter tegen zes uur afgelopen was; spoedgeval of niet. Er waren inmiddels weliswaar twee ambulances, maar slechts één chauffeur en één geleider. Dus die tweede ziekenauto stond er werkloos bij. In een reactie pleitte de Amigoe voor een tweede chauffeur en geleider en voor een vaste standplaats van de ambulance. Desnoods moest de C.P.I.M. maar een eigen ambulance aanschaffen. In dat jaar vervoerde de ziekenauto 1439 zieken, tegen 1108 in 1928.

Willem Pieter Maal 1896-1959

Dokter Maal was nog maar twee jaar als arts gevestigd, toen hij zich beklagde over de ambulance. Hij had op 18 juni 1927 in Leiden zijn doctoralexamen geneeskunde afgelegd. In december van dat jaar vestigde hij zich aan de Breedestraat 98 boven in Otrobanda.

Maal wilde meer, en zo vertrok hij op 6 mei 1933 met zijn gezin op de Magdalena naar Nederland voor een vervolgoopleiding in Den Haag. Ruim een jaar later kwam hij terug als keel-, neus- en oorarts. Hij vestigde zich aan het Hendrikplein 7 en was in 1935 tijdelijk ook gouvernementsgeneeskundige.

Maal ontplooidde zich op talloze terreinen. Hij werd als kandidaat van de Politieke Unie tot Statenlid gekozen, was medeoprichter van de Vereniging voor Landbouw en Veeteelt en eigenaar-hoofdredacteur van het anti-katholieke weekblad Curaçao. Tijdens de oorlog was Maal commandant van de Transport Colonne van het Rode Kruis.